

Visie en Vertrouwen

Afsprakenkader Borging PMR

Visie en Vertrouwen

Afsprakenkader Borging PMR

Ondergetekenden,
Overheden betrokken bij de uitvoering van het Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR), hierna gezamenlijk (1 - 6) te noemen **'de Overheidspartijen'**:

1. de minister van Verkeer en Waterstaat, ir. C.M.P.S. Eurlings, handelend als bestuursorgaan en als vertegenwoordiger van de Staat der Nederlanden, verder te noemen 'de minister van V&W';
2. de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, mevrouw dr. J.M. Cramer, handelend als bestuursorgaan en als vertegenwoordigster van de Staat der Nederlanden, verder te noemen 'de minister van VROM';
3. de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, mevrouw G. Verburg, handelend als bestuursorgaan en als vertegenwoordigster van de Staat der Nederlanden, verder te noemen 'de minister van LNV';
4. Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door gedeputeerde F.D. van Heijningen, handelend als bestuursorgaan en als vertegenwoordiger van de provincie Zuid-Holland, hierna te noemen 'de provincie';
5. het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Rotterdam, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door wethouder M. Harbers, handelend als bestuursorgaan en als vertegenwoordiger van de gemeente Rotterdam, hierna te noemen 'de gemeente';
6. Stadsregio Rotterdam, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door mr. I.W. Opstelten, voorzitter, handelend als bestuursorgaan en als vertegenwoordiger van Stadsregio Rotterdam, hierna te noemen 'de stadsregio';

en de maatschappelijke organisaties betrokken bij de uitvoering van PMR, gezamenlijk (7 - 12) te noemen **'de Maatschappelijke Organisaties'**:

7. de Vereniging en Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie, vertegenwoordigd door mevrouw P.H.J.D. Verkoelen, directeur;
8. de Vereniging Natuurmonumenten, vertegenwoordigd door mr. C.N. de Boer, regiodirecteur Zuid-Holland en Zeeland;
9. de Stichting Het Zuid-Hollands Landschap, vertegenwoordigd door ir. M.R. Houtzagers, directeur;
10. de Stichting Duinbehoud, vertegenwoordigd door ing. M. Mannaart, directeur;
11. Deltalinqs, vertegenwoordigd door M.W. van Sluis, voorzitter;
12. VNO-NCW, vertegenwoordigd door mr. B.E.M. Wientjes, voorzitter;

en

13. het Havenbedrijf Rotterdam NV, initiatiefnemer van de realisatie van Maasvlakte 2, statutair gevestigd te Rotterdam, vertegenwoordigd door drs. ir. H.N.J. Smits, president-directeur, verder te noemen **'het Havenbedrijf'**;

Gezamenlijk (1 - 13) te noemen 'Partijen'.

Nemen het volgende in overweging:

Dat het Project Mainportontwikkeling Rotterdam een dubbeldoelstelling nastreeft, namelijk enerzijds de versterking van de positie van Mainport Rotterdam en anderzijds de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving in Rijnmond;

Dat de Planologische Kernbeslissing voor het Project Mainportontwikkeling Rotterdam de ruimtelijke voorwaarden schept voor de realisatie van deze dubbeldoelstelling;

Dat daartoe een drietal projecten wordt uitgevoerd, te weten de realisatie van Maasvlakte 2 (incl. natuurcompensatie), de realisatie van 750 hectare nieuw natuur- en recreatiegebied en de uitvoering van een serie projecten ter verbetering van de benutting van de bestaande haven en ter verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving in Bestaand Rotterdams Gebied;

Dat Partijen van mening zijn dat de samenhang tussen deze projecten voor de langere termijn moet worden geconcretiseerd, waarbij het bereiken van beide doelstellingen van gelijkwaardig belang is;

Dat Partijen van mening zijn dat de notitie 'Visie en Durf' sinds 2000 een belangrijke bijdrage levert aan de kwaliteit van en het draagvlak voor de planontwikkeling in de Mainport Rotterdam, welke positieve ervaringen navolging verdienen in de periode van realisatie van de dubbeldoelstelling;

Dat Partijen hebben aangegeven dat zij heldere schriftelijke afspraken willen maken over de werkwijze waarop zij de voortgang van de verwezenlijking van de dubbeldoelstelling willen borgen;

Dat Partijen op een transparante en constructieve wijze met elkaar in periodiek overleg zijn en willen blijven over de borging van deze werkwijze en de afspraken ter uitvoering van de Mainportontwikkeling Rotterdam, inclusief de maatregelen die nodig zijn om bij eventuele achterstanden of tekorten in de realisatie van de dubbeldoelstelling alsnog tot het bereiken van de dubbeldoelstelling te komen;

Dat nadere afspraken wenselijk zijn, zowel over de inhoud van de verplichtingen en afspraken, als ten aanzien van het proces van betrokkenheid van de Maatschappelijke Organisaties bij de bespreking van de resultaten van monitoring en evaluatie;

Dat Partijen van mening zijn dat bij de realisatie van deze verplichtingen en afspraken de internationale concurrentiepositie van de Rotterdamse Haven wordt gewaarborgd;

Dat Partijen niet beogen inbreuk te maken op de wettelijke verplichtingen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van bevoegde gezagen om in het kader van monitoring, evaluatie, toezicht en/of handhaving de benodigde maatregelen te nemen;

Dat Partijen andere maatschappelijke organisaties die betrokken zijn bij de uitvoering van het Project Mainportontwikkeling Rotterdam, uitnodigen zich aan te sluiten bij dit Afsprakenkader;

Dat Partijen daarom hebben besloten het onderstaande Afsprakenkader aan te gaan;

Komen het volgende overeen:

Artikel 1. Definities

1.1. Borging is het proces van monitoring, evaluatie, overleg en advisering, gericht op het zekerstellen van eerder gemaakte afspraken over doelen en resultaten.

1.2. Monitoring is het proces van objectieve meting, berekening, registratie en rapportage om de feitelijke situatie vast te leggen.

1.3. Evaluatie is het proces van interpretatie, beoordeling en rapportage van de resultaten van monitoring ten opzichte van de oorspronkelijke doelstelling of verwachting.

1.4. Monitoring en Evaluatie Programma (MEP) is een (meestal wettelijk verplicht) programma waarin wordt aangegeven op welke wijze de nulmeting en de verdere monitoring en evaluatie van de effecten van een activiteit worden uitgevoerd.

1.5. MEP+ is het monitoring- en evaluatieprogramma van dit Afsprakenkader, als bedoeld in artikel 3.7, waarin wordt aangegeven op welke wijze de nulmeting en de verdere monitoring en evaluatie van verplichtingen zoals bedoeld in de artikelen 3.5. en 3.6., worden uitgevoerd.

1.6. Onder 'de Voorzitter' wordt verstaan de voorzitter van het Periodiek Overleg, als bedoeld in artikel 4.3.

1.7. Onder 'het Periodiek Overleg' wordt verstaan de bijeenkomst van Partijen die het Afsprakenkader hebben ondertekend, als bedoeld in artikel 4.1.

1.8. Onder 'PMR' wordt verstaan het Project Mainportontwikkeling Rotterdam, bestaande uit de realisatie van Maasvlakte 2 en de bijbehorende natuurcompensatie, de realisatie van 750 hectare nieuwe natuur en recreatie, en de realisatie van projecten in Bestaand Rotterdams Gebied, zoals aangegeven in de PKB PMR deel 4 (2006).

1.9. Onder de 'PMR dubbeldoelstelling' wordt verstaan de versterking van de positie van Mainport Rotterdam en de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving in Rijnmond.

1.10. Onder 'Mainport Rotterdam' wordt verstaan de Haven van Rotterdam en de daaraan functioneel verbonden locaties, die samen optimale kansen bieden voor de verwerking van havengerelateerde goederenstromen en daaraan verwante handels-, logistieke en industriële activiteiten.

1.11. Onder 'Uitwerkingsovereenkomsten' wordt verstaan de Uitwerkingsovereenkomst Landaanwinning, de Uitwerkingsovereenkomst 750 hectare natuur- en recreatiegebied en de Uitwerkingsovereenkomst Bestaand Rotterdams Gebied, alle ondertekend op 2 september 2005.

1.12. Onder '750 hectare' wordt verstaan het PMR programma (zoals vastgesteld in de PKB PMR deel 4 (2006) en de bijbehorende Uitwerkingsovereenkomst) om 750 hectare nieuwe natuur- en recreatiegebieden aan te leggen.

1.13. Onder 'Bestaand Rotterdams Gebied' (BRG) wordt verstaan het PMR programma om de bestaande haven beter te benutten en de kwaliteit van de leefomgeving rond de haven te verbeteren (zoals vastgesteld in de PKB PMR deel 4 (2006) en de bijbehorende Uitwerkingsovereenkomst).

Artikel 2. Doel van het Afsprakenkader

2.1. Het Afsprakenkader heeft ten doel om de uitvoering van PMR afspraken en daarmee de realisatie van de dubbeldoelstelling, voor de langere termijn (tot 31 december 2033) te concretiseren. Het Afsprakenkader beoogt voorts een effectief en transparant proces te creëren waarmee de voortgang en de samenhang van de PMR projecten aan de hand van de resultaten van MEP en MEP+ rapportages kunnen worden bewaakt. Aan Maatschappelijke Organisaties wordt hiermee de gelegenheid geboden om advies te geven aan de Overheidspartijen en het Havenbedrijf over eventuele aanpassing van afspraken en maatregelen (ook op langere termijn).

2.2. Partijen zijn van mening dat het voor het bereiken van de dubbeldoelstelling noodzakelijk is dat de in bijlage 1, derde kolom, genoemde resultaten en effecten worden bereikt, overeenkomstig het bepaalde in artikel 3 van dit Afsprakenkader. Deze resultaten en effecten dragen bij aan de volgende subdoelstellingen van PMR:

A. ten aanzien van de Landaanwinning:

- realisatie van een nieuw, duurzaam haven- en industrieterrein in de Noordzee van 1000 hectare netto uitgeefbaar terrein, genaamd Maasvlakte 2;

B. ten aanzien van de Bestemming van Maasvlakte 2:

- Maasvlakte 2 wordt aangelegd en ingericht volgens de principes van een duurzaam bedrijventerrein;
- de bereikbaarheid van Maasvlakte 2 over de weg, het spoor en het water wordt adequaat geregeld;
- de nadelige effecten van activiteiten op Maasvlakte 2 naar de omgeving worden zoveel mogelijk beperkt;

C. ten aanzien van de Natuurcompensatie:

- realisatie van een bodembeschermingsgebied (en daarbinnen drie rustgebieden) in de Voordelta;
- realisatie van maximaal 35 hectare (incl. bufferzone) nieuw open droog duin en natte duinvallei aansluitend aan de Delflandse kust;

D. ten aanzien van de 750 ha:

- realisatie van 750 ha nieuwe natuur en recreatie, bestaande uit:
  - a. een openbaar toegankelijk natuur- en recreatiegebied van ca. 600 hectare in het gebied Midden-IJsselmonde, waarbij het gebied ten zuiden van de Essendijk de hoofdfunctie hoogwaardige natuur met recreatief medegebruik zal krijgen, en het gebied ten noorden van de Essendijk de hoofdfunctie openluchtrecreatie met natuurwaarden zal worden gegeven;
  - b. een openbaar toegankelijk natuur- en recreatiegebied van ca. 100 hectare in de Schiebroekse- en Zuidpolder; en
  - c. een openbaar toegankelijk natuur- en recreatiegebied van ca. 50 hectare in de Schiezone;
- realisatie van een langzaamverkeerroute in de vorm van een groene verbinding tussen Rotterdam-Zuid en Midden-IJsselmonde;

E. ten aanzien van de projecten BRG:

- door projectactiviteiten in het bestaande havengebied een impuls geven aan het oplossen van het ruimtetekort, en aan het verbeteren van de milieukwaliteit, aan het aanbod en de kwaliteit van natuur- en recreatiegebied, en aan de ruimtelijke kwaliteit van de regio Rotterdam.

Artikel 3. Inhoudelijke afspraken

3.1. De Overheidspartijen en het Havenbedrijf spannen zich individueel -ieder voorzover dit voortvloeit uit de eigen taak, verantwoordelijkheid en bevoegdheid- en gezamenlijk in voor het realiseren van de dubbeldoelstelling, zoals is vastgelegd in de PKB PMR deel 4 (2006), en is verbijzonderd in de Uitwerkingsovereenkomsten en de in het verlengde daarvan genomen en nog te nemen besluiten en maatregelen.

3.2. Een Partij die verantwoordelijk is voor de totstandkoming, het onderhoud en de uitvoering van monitoring en evaluatie, als genoemd in bijlage 2, zal de resultaten van de uitvoering van deze programma's periodiek rapporteren aan de overige Partijen.

3.3. De Overheidspartijen en het Havenbedrijf zijn verantwoordelijk voor de jaarlijkse totstandkoming van een integrale rapportage, waarin op basis van de uitkomsten van de individuele monitoring- en evaluatieprogramma's een integrale analyse wordt gepresenteerd van de voortgang in het realiseren van de resultaten en effecten, bedoeld in artikel 2.2. De opdracht tot het maken van een integrale rapportage wordt gericht aan DCMR.

3.4. Een onafhankelijk en terzake kundig onderzoeksinstituut zal in 2014, 2017, 2020, 2025 en 2030 een PMR-brede integrale evaluatie uitvoeren op het niveau van de resultaten en effecten, bedoeld in artikel 2.2. In 2010 zal hiervoor een evaluatiesystematiek worden ontwikkeld.

3.5. Het Havenbedrijf zal de volgende resultaten en effecten als bedoeld in de derde kolom van Bijlage 1, bereiken:

- a. zoveel als haalbaar toepassen van *co-siting* en clustering van gerelateerde activiteiten;
- b. de openbare gebieden van MV2 worden duurzaam en milieuvriendelijk ingericht en beheerd;
- c. het stimuleren van toepassing van Best Beschikbare Techniek (BBT) door bedrijven op Maasvlakte 2;
- d. het uitvoeren van walstroomvoorzieningen op ligplaatsen voor de binnenvaart in de gehele haven, waarbij de vormgeving mede afhankelijk is van de evaluaties (incl. gebruik) van de lopende *pilot* in de Maashaven;
- e. onderzoek naar de technische en economische haalbaarheid van het gebruik van walstroom door *ferries*;
- f. onderzoek naar de effectiviteit van de inzet van walstroom voor zeeschepen op Maasvlakte 2;
- g. onderzoek naar de mogelijkheden voor toepassing van een beoordelingsinstrument voor schone zeeschepen gekoppeld aan (financiële) prikkels om reductie van de luchtemissies te bereiken;
- i. beperking van de lichthinder bij de inrichting van Maasvlakte 2, met name ten behoeve van trekvogels.

3.6. In samenspraak met de betreffende sector zal het Havenbedrijf zich inspannen om de volgende resultaten en effecten als bedoeld in de derde kolom van Bijlage 1 te bereiken:

- a. een beladingsgraad van het vrachtvervoer van 2,8 TEU;
- b. de ruimteproductiviteit van containerterminals op Maasvlakte 2 stijgt met 30% ten opzichte van het gemiddelde in het bestaande Haven Industrieel Complex in 2006;
- c. Maasvlakte 2 is onderdeel van het streven van RCI om de CO₂-uitstoot van het gehele grondgebied van Rotterdam in 2025 te halveren ten opzichte van 1990.

3.7. Het Havenbedrijf draagt zorg voor de totstandkoming, het onderhoud en de uitvoering van een Monitoring- en Evaluatieprogramma Plus (MEP+) ten aanzien van de afspraken opgenomen in de artikelen 3.5. en 3.6., voorzover deze afspraken niet reeds in het kader van een ander MEP worden gemonitord en geëvalueerd.

3.8. Het Havenbedrijf spant zich in om kennis, positieve ervaringen en bewezen effectieve maatregelen genomen in het kader van de aanleg en inrichting van Maasvlakte 2 –waar mogelijk, wenselijk en met minimaal een vergelijkbare kosteneffectiviteit- toe te passen in het bestaand Haven Industrieel Complex.

3.9. De Maatschappelijke Organisaties verplichten zich tot constructieve deelname aan de dialoog over de realisatie van de dubbeldoelstelling. Zij brengen hun relevante kennis en ervaring in en signaleren in een vroegtijdig stadium mogelijke problemen of zorgpunten rond de uitvoering van de activiteiten die gericht zijn op het bereiken van de resultaten en effecten als bedoeld in artikel 2.2. Zij dragen op proactieve wijze bij aan het betrekken van andere maatschappelijke organisaties bij de dialoog over de realisatie van de dubbeldoelstelling.

Artikel 4. Het Periodiek Overleg

4.1. Partijen komen overeen dat zij periodiek, tenminste eenmaal per jaar, overleg zullen voeren over de voortgang van de realisatie van de PMR dubbeldoelstelling en de subdoelstellingen zoals bedoeld in artikel 2.2.

4.2. Een rapportage als bedoeld in de artikelen 3.3. en 3.4., en de evaluatiesystematiek als bedoeld in artikel 3.4. worden besproken in een eerstvolgend Periodiek Overleg. De Maatschappelijke Organisaties kunnen hierover een advies uitbrengen aan de Overheidspartijen en het Havenbedrijf. Overheidspartijen en het Havenbedrijf informeren de Maatschappelijke Organisaties binnen drie maanden gemotiveerd over hun reactie op een advies dan wel over het besluit dat zij hebben genomen over het onderwerp van een advies. Indien een maatschappelijke organisatie een belangenconflict heeft bij een advies, onthoudt het zich van deelname aan de standpuntbepaling en van betrokkenheid bij dat advies.

4.3. Het Periodiek Overleg wordt voorgezeten door een onafhankelijke Voorzitter. De Voorzitter wordt aangewezen door de minister van V&W, gehoord de overige Partijen.

4.4. Iedere partij kan vooraf agendavoorstellen doen bij de Voorzitter. De Voorzitter draagt zorg voor de agendering en de orde van de vergadering.

4.5. Aan het Periodiek Overleg kan op uitnodiging van de Voorzitter worden deelgenomen door deskundigen om een toelichting op een geagendeerd onderwerp te geven.

4.6. Bij een geschilpunt tussen Partijen kan de Voorzitter op verzoek van die Partijen besluiten om een onafhankelijk en terzake kundig onderzoeksinstituut te vragen nader onderzoek te doen en daarover een rapportage uit te brengen.

4.7. De Voorzitter en het Periodiek Overleg worden ondersteund door een secretariaat. Het secretariaat wordt verzorgd door het Havenbedrijf.

4.8 De Voorzitter presenteert aan de eerste bijeenkomst van het Periodiek Overleg een voorstel voor het Statuut, waarin de organisatorische en procedurele afspraken worden vastgelegd.

Artikel 5. Financiën

5.1. De Voorzitter en het secretariaat worden bekostigd door het Havenbedrijf van Rotterdam.

5.2. De kosten van de werkzaamheden van derden bedoeld in de artikelen 3.3. en 3.4. worden gelijkelijk verdeeld over het Havenbedrijf en de zes Overheidspartijen, ieder voor 1/7 deel.

5.3 Een besluit over de dekking van de kosten van derden ingeval van artikel 4.6. is onderdeel van het besluit als bedoeld in artikel 4.6.

5.4. Iedere Partij draagt de kosten van eigen voorbereiding van en deelname aan het Periodiek Overleg.

Artikel 6. Communicatie

6.1. De Voorzitter is tevens de woordvoerder van het Periodiek Overleg. Hij communiceert de uitkomsten van het Periodiek Overleg naar derden.

6.2. Partijen komen overeen dat zij hun opvattingen over het Periodiek Overleg ter tafel brengen in het eerstvolgende Periodiek Overleg alvorens hierover extern te communiceren.

Artikel 7. Looptijd van het Afsprakenkader

7.1. Het Afsprakenkader treedt in werking op de dag van ondertekening door Partijen.

7.2. Het Afsprakenkader eindigt op 31 december 2033, tenzij Partijen onderling overeenstemmen dat eerdere beëindiging wenselijk is.

7.3. Het Afsprakenkader wordt ontbonden indien de realisatie van het project Maasvlakte 2 niet voor 31 december 2008 wordt gestart, tenzij Partijen onderling vooraf anders overeenkomen.

Artikel 8. Wijziging van het Afsprakenkader

8.1. Indien bij een evaluatie als bedoeld in artikel 3.4. een van de Partijen van mening is dat afspraken uit dit Afsprakenkader niet meer in redelijkheid nagekomen kunnen worden, zullen Partijen in overleg treden over de wijziging van gemaakte afspraken.

8.2. Indien Partijen in onderling overleg van mening zijn dat de economische, ecologische, technologische of maatschappelijke ontwikkelingen aanleiding geven om de ambitie ten aanzien van een effect of resultaat als bedoeld in de artikelen 3.5. en 3.6. aan te passen, zullen Partijen in overleg treden over bijstelling van die ambitie.

8.3. Aan voorstellen tot wijziging of bijstelling dient een gezamenlijke zorgvuldige analyse ten grondslag te liggen.

8.4. Een verzoek tot wijziging of bijstelling dient schriftelijk te worden ingediend bij de Voorzitter. Het verzoek bevat de voorgestelde wijziging of bijstelling en de onderliggende motivatie.

8.5. Het verzoek als bedoeld in het vorige lid wordt door de Voorzitter ter kennis gebracht van de overige Partijen en uiterlijk tien weken vóór het periodiek overleg geagendeerd voor bespreking.

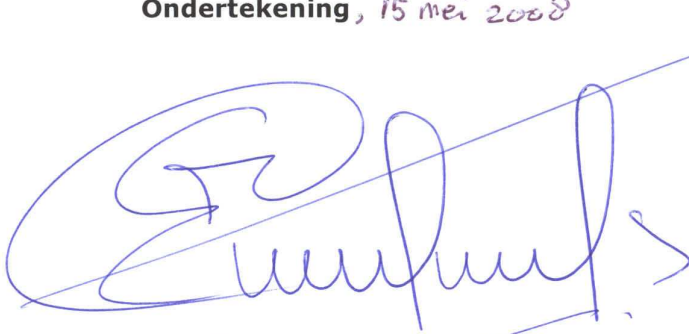
8.6. Indien Partijen overeenstemming bereiken over een voorstel tot wijziging van het Afsprakenkader of bijstelling van de ambitie zal het Afsprakenkader geacht worden te zijn aangepast conform het besluit van Partijen. De Voorzitter ziet toe op adequate verwerking van het besluit in de tekst van het Afsprakenkader. Het gewijzigde Afsprakenkader behoeft niet opnieuw door Partijen te worden ondertekend.

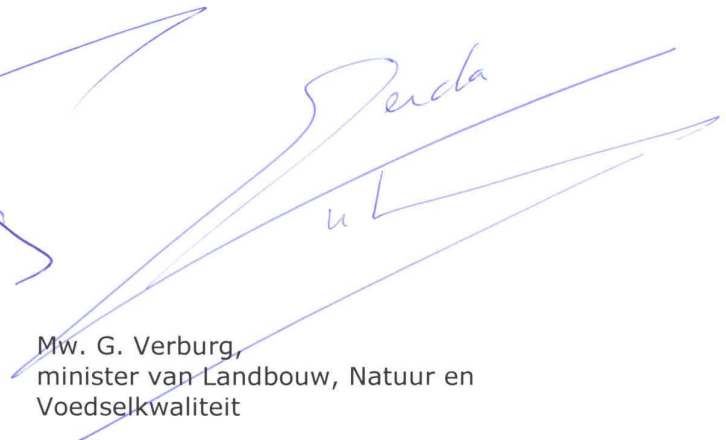
Artikel 9. Nieuwe Partijen

Indien een organisatie, betrokken bij de uitvoering van het Project Mainportontwikkeling Rotterdam, wil toetreden tot het Afsprakenkader Borging PMR, dient deze organisatie een daartoe strekkend verzoek in bij de Voorzitter. De Voorzitter stelt de bestaande Partijen hiervan onverwijld in kennis. Bij het eerstvolgende Periodiek Overleg treedt de organisatie toe door middel van ondertekening van het Afsprakenkader.

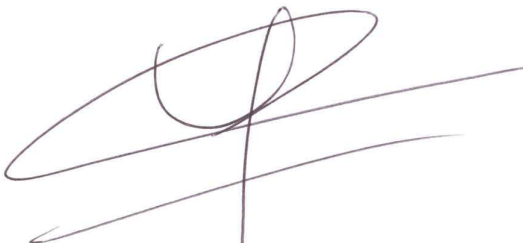
Ondertekening, 15 mei 2008

Ir. C.M.P.S. Eurlings,
minister van Verkeer en Waterstaat

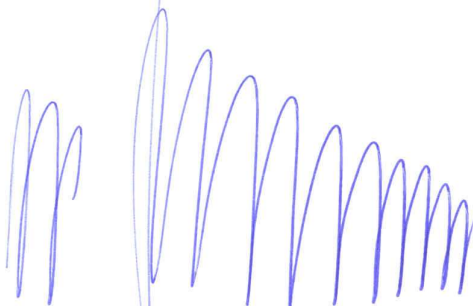
Mw. G. Verburg,
minister van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit

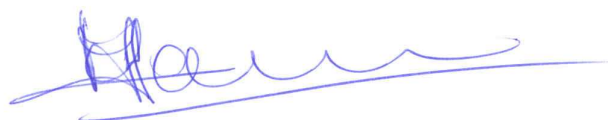
Mw. Dr. J.M. Cramer,
minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

F.D. van Heijningen,
gedeputeerde van Zuid-Holland

Mr. I.W. Opstelten, voorzitter Dagelijks
Bestuur Stadsregio Rotterdam

M. Harbers,
wethouder van Rotterdam

Mw. P.H.J.D. Verkoelen, directeur
Vereniging en Stichting Zuid-Hollandse
Milieufederatie

Mr. C.N. de Boer, regiodirecteur
Zuid-Holland en Zeeland van
Vereniging Natuurmonumenten

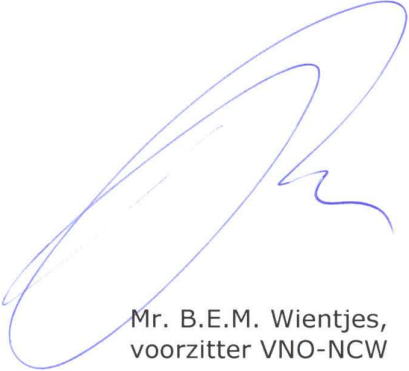
Ir. M.R. Houtzagers, directeur
Stichting Het Zuid-Hollands Landschap

Ing M. Mannaart,
directeur Stichting Duinbehoud

M.W. van Sluis,
voorzitter Deltalinqs

Mr. B.E.M. Wientjes,
voorzitter VNO-NCW

Drs. Ir. H.N.J. Smits,
president-directeur van het Havenbedrijf Rotterdam NV

Bijlage 1

Overzicht (sub)doelstellingen, beoogde resultaten en effecten

(behorende bij artikel 2.2.)

Afsprakenkader Borging PMR Bijlage 1

Hoofdoel	Subdoel	Effect/ Resultaat	Datum gerealiseerd	Geregeld in	Mogelijke maatregelen	Formele evaluatiejaren
Thema Landaanwinning						
Realisatie van een nieuw, duurzaam haven- en industrieterrein in de Noordzee van 1000 hectare netto uitgeefbaar terrein, genaamd Maasvlakte 2	Felicitatie aanleg	Realisatie van een nieuw duurzaam haven- en industrieterrein in de Noordzee van 1000 hectare netto uitgeefbaar terrein binnen de ambities van het Havenplan 2020 (streefbeeld: veelzijdige, snelle, veilige, schone en attractieve haven en kennishaven)	2033	PKB/PMR; UWV MV2; Bestemmingsplan MV2; partiële herziening bestemmingsplan Zeegebied; Concessie voor de aanleg; Ontgrondingsvergunning; Vergunning Wet beheer rijkswaterstaatswerken; Ontheffing Flora- en Faunawet; Natuurbeschermingswetvergunning;	Zandwinning uit aangewezen wingebieden conform Bwb10 van PKB/PMR	Na ca. 500 ha aanleg van de landwinning of -indien deze aanleg niet voor die tijd heeft plaatsgevonden- in 2020
	Duurzame aanleg	Door toepassen Life Cycle Costs (LCC) wordt een zo duurzaam mogelijke aanleg van MV2 bevorderd	Toegepast bij aanleg MV2	Business case MV2; Aanbestedingscontract aanleg MV2;	Inzet duurzame materialen	2015
Thema Bestemming						
Maasvlakte 2 wordt aangelegd en ingericht volgens de principes van een duurzaam bedrijventerrein	Duurzame inrichting en beheer	Zoveel als haalbaar toepassen van co-siting en clustering van gerelateerde activiteiten	Per direct bij uitgifte terreinen aan bedrijven MV2, met name chemie	Bestemmingsplan MV2; Uitgiftebeleid; MEP+;	Duurzaamheid meewegen in tenderprocedures gronduitgifte; clustering en co-siting meenemen in acquisitie chemiecluster;	2018/2028
		De openbare gebieden van MV2 worden duurzaam en milieuvriendelijk ingericht en beheerd	Infaseren tot 2033	Bestemmingsplan MV2; Landschapsplan MV2; MEP+;	Regulier en zorgvuldig beheer HbR t.b.v. behoud functionaliteit 2018/2028 van het gebied en via gedragscodes; Zorgplicht Havenbedrijf voor de openbare ruimte; ontwikkeling en uitvoering Landschapsplan; Verwerking in Activiteitenplanning	
	Gebruik milieuvriendelijkste technieken	Gebruik van Best Beschikbare Techniek (BBT) door bedrijven op MV2	Per direct bij uitgifte terreinen aan bedrijven MV2	Individuele vergunningen bedrijven op MV2; MEP+;	Vergunningverlening Provincie Zuid-Holland en Gemeente Rotterdam (DCMR-beleid); Uitrusten dat MV2 de vestigingsplaats is voor innovatie, duurzaamheid en intensificatie;	2018/2028
	Efficient Ruimtegebruik	Onderzoek naar het uitvoeren van walstroombaanvoorzieningen op ligplaatsen voor de binnenvaart in de gehele haven, waarbij de vormgeving mede afhankelijk is van de evaluaties (incl. gebruik) van de lopende pilot in de Maashaven	2008/2009	MEP+;	Aanleg en gebruik van walstroombaanvoorzieningen	
	Onderzoek naar de technische en economische haalbaarheid van het gebruik van walstroombaanvoorzieningen door ferries	2009/2010	MEP+;	Aanleg en gebruik van walstroombaanvoorzieningen		
	Onderzoek naar de effectiviteit van de inzet van walstroombaanvoorzieningen voor zeeschepen op MV2	na 2009	MEP+;			
	De ruimteproductiviteit van containerterminals MV2 stijgt met Bij afronding inrichting containerterminals 30% ten opzichte van het gemiddelde in het bestaande Haven MV2 Industrieel Complex in 2006	Per direct	MEP+; Uitgiftebeleid;	Opnemen in gronduitgiftebeleid MV2; opnemen in beoordelingssysteem tenderprocedures;	2018/2028	
	De stepping stones op MV1 worden gehandhaafd (Papagaaienbek en Krabbeterrein)	Per direct	Inrichtingsplan MV1;	Inpassing bij (her)ontwikkeling van beide locaties;	2018/2028	
De bereikbaarheid van Maasvlakte 2 over de weg, het spoor en het water wordt adequaat geregeld	Modal split verbeteren	Maximaal 35% van de containers gaat over de weg	2033	Bestemmingsplan MV2;	Afspraken met containerterminals; adequate multimodale ontsluiting voor railverkeer met de Havenspoorlijn en de Betuweroute (eventueel Rail Service Centrum), en voor binnenschepen; realisatie containertransierium	2018/2028
	Minimaliseren vervoersbewegingen	Strand is bereikbaar met openbaar vervoer (haalbaarheidsstudie 2008) Bedrijven die elkaars reststromen zouden kunnen gebruiken, 2033 zitten zoveel als haalbaar bij elkaar (co-siting en clustering)	Vanaf openstelling strand (ca. 2013)	MEP+;	Onderzoek en proef starten samen met wegvervoerders en terminal operators om tot verdere optimalisatie te komen	
	Optimaliseren doorstroming A15	Optimalisering doorstroming door uitvoering MIRT afspraken 2020 (autonome ontwikkeling) en bijbehorende Bestuursvereenkomst A15	2020 (autonome ontwikkeling)	MIRT; TB A15 (MAVA); OV visie SRR;	Opnemen in marketingbenadering/strategie HbR voor MV2;	2020/2033
De negatieve effecten van activiteiten op Maasvlakte 2 naar de omgeving worden zoveel mogelijk beperkt	Luchtkwaliteit conform "Wet Luchtkwaliteit"	MV2 voldoet aan hoofdstuk luchtkwaliteitsnormen van de Wet milieubeheer (2007)	Vanaf de operationalisering (ca. 2013)	Wet milieubeheer; Bestemmingsplan MV2; Overeenkomst Luchtkwaliteit Maasvlakte 2; individuele vergunningen;	Uitvoeren OVK Lucht, invoering milieuzonering, uitvoering bronmaatregelen op basis BAT, uitvoeren maatregelen RAL (regionaal actieplan lucht), saldering	Iedere vijf jaar vanaf 2010, effectprognoses met ijkjaren 2015, 2020 en 2033
		Onderzoek naar de mogelijkheden voor toepassing van een beoordelingsinstrument voor schone zeeschepen gekoppeld aan (financiële) prikkels om reductie van de luchtmissies te bereiken	na 2010	MEP+		
	Geluid blijft binnen geluidscoutour	Geluid van industriële activiteiten op MV2 blijft binnen de 50 dB(A) geluidzone van MV2	Vanaf start aanleg MV2 (2008)	Wet milieubeheer; Bestemmingsplan; individuele vergunningen;	Geluidsmaatregelen worden opgenomen in individuele vergunningen voor inrichtingen;	2013
		Geluid van weg- en spoorverkeer blijft bij geluidgevoelige objecten op MV2 binnen de voorkeursgrenswaarde van 48 dB Lden voor wegverkeer en 55 dB Lden voor spoorverkeer	Vanaf start aanleg MV2 (2008)	Wet milieubeheer; Bestemmingsplan MV2;	Handhaven vergunningen en voorkeursgrenswaarden mobiele bronnen	2013
	Externe veiligheid omgeving wordt zo veel als mogelijk geborgd	Bedrijven op MV2 met risicocontour worden gevestigd conform CHAMP	Bij uitgifte gronden MV2	Bestemmingsplan; BEVI; CHAMP; Handboek Risicozonering windturbines; individuele vergunningen;	Gronduitgifte past binnen CHAMP; toepassen Milieu op z'n plek in de Haven	2018
	Voorkomen van lichthinder	Beperking van de lichthinder bij de inrichting van MV2, met name ten behoeve van trekvogels	vanaf 2013	Bestemmingsplan; individuele vergunningen; uitgiftebeleid; MEP+;	Technische maatregelen zoals dynamische verlichting, neerwaarts verlichting, e.d.	2018/2028
Waterkwaliteit beschermen	Beperking van de negatieve effecten van activiteiten op MV2 vanaf 2013 voor de kwaliteit van het oppervlaktewater	vanaf 2013	Bestemmingsplan; individuele vergunningen;	De maatregelen worden in de individuele milieuvergunningen van de bedrijven opgenomen	2018	
Toekomstige emissies CO2 van activiteiten op de Tweede Maasvlakte vallen binnen het reductieregime van het Rotterdam Climate Initiative	MV2 is onderdeel van het streven van RCI om de CO2-uitstoot van het gehele grondgebied van Rotterdam in 2025 te halveren t.o.v. 1990	2025	RCI; MEP+;	RCI-maatregelen: energie-efficiency, grootschalige inzet van duurzame energie (biomassa en wind), CO2-arme toepassingen van fossiele brandstoffen (door carbon capture and storage)	2025	
Thema natuurcompensatie						
Realisatie van een bodembeschermingsgebied (en daarbinnen drie rustgebieden) in de Voordelta	Behoud (en herstel) van habitattype 1110B in een bodembeschermingsgebied en drie rustgebieden binnen het Natura 2000 gebied Voordelta	10% kwaliteitsverbetering van H1110B in het bodembeschermingsgebied ten opzichte van het Natura 2000 regime in de Voordelta	Realisatiejaar 2013, conform Aanwijzingsbesluit Voordelta	Bwb 15 PKB/PMR; Aanwijzingsbesluit Voordelta; Beheerplan Voordelta; MEP Beheerplan Voordelta; MEP Natuurcompensatie;	Maatregelen ter beperking of beëindiging van die activiteiten in bestaand N2000-gebied, die negatieve effecten hebben op de te compenseren habitattypen en soorten. E.e.a. is vormgegeven middels een in te stellen bodembeschermingsgebied en een aantal rustgebieden en invoering van Nbw vergunningen voor activiteiten (visserij, recreatie, e.d.). Concretisering volgens beheerplan Voordelta.	2014/2020/2026/2032 plus tussentijdse driejaarlijkse rapportages aan Europese Commissie in 2011/2017/2023/2029

	Terugbrengen/ handhaven vogelsoorten en aantallen door realisatie van een bodembeschermingsgebied en drie rustgebieden in de Voordelta	Het waarborgen van de instandhouding of de ontwikkeling van de natuurlijke waarden en kenmerken waarvoor het gebied door middel van het Aanwijzingsbesluit Voordelta (19 februari 2008) is aangewezen, voorzover het de compensatieopgave voor MV2 betreft	Conform Aanwijzingsbesluit Voordelta	Bwb 15 PKB/PMR; Aanwijzingsbesluit Voordelta; Beheerplan Voordelta; MEP Beheerplan Voordelta; MEP Natuurcompensatie;	*Zie bovenstaand	
Realisatie van maximaal 35 hectare *) nieuw open droog duin en natte duinvalleien aansluitend aan de Delflandse kust *) inclusief bufferzone		9,8 ha open droog duin (H2130)	2020	Bwb 16 PKB/PMR; MEP Natuurcompensatie;	Aanleg nieuwe duinen aan de zee kant van het bestaande duingebied van Delfland.	
		6,1 ha natte duinvallei (H2190), vast te stellen via een vegetatiekartering	2020	Bwb 16 PKB/PMR; MEP Natuurcompensatie;	Aanleg nieuwe duinen aan de zee kant van het bestaande duingebied van Delfland.	
Thema 750 hectare nieuwe natuur en recreatie						
Realisatie van 750 ha nieuwe natuur en recreatie	Openbaar toegankelijk hoogwaardig natuur- en recreatiegebied van ca. 600 ha in het gebied Midden-IJsselmonde	Realisatie 600 ha natuur- en recreatiegebied, met ten noorden van de Essendijk de hoofd functie openluchtrecreatie met natuurwaarden en ten zuiden daarvan de hoofd functie hoogwaardige natuur met recreatief medegebruik, overeenkomstig het Handboek Natuurdoeltypen van het Ministerie van LNV	2021	Bwb 19 PKB/PMR; UWO 750 ha; MER Landschapspark Buytenland; MEP Landschapspark Buytenland;	Realisatie van het project conform vastgestelde PKB en UWO	Vijfjaarlijkse evaluatie van de resultaten, d.w.z. in 2011, 2016 en 2021
	Openbaar toegankelijk natuur- en recreatiegebied van ca. 100 ha in de Zuidpolder en Schiebroekse Polder	Realisatie 100 ha natuur- en recreatiegebied, als recreatief uitlooptgebied en ecologische verbindingzone	2021	Bwb 23 en 25 PKB/PMR; UWO 750ha; Bestemmingsplan Zuidpolder en Schiebroekse Polder; Voortgangsrapportage 750 ha;	Realisatie van het project conform vastgestelde PKB en UWO	Vijfjaarlijkse evaluatie van de resultaten, d.w.z. in 2011, 2016 en 2021
	Openbaar toegankelijk natuur- en recreatiegebied van ca. 50 ha in de Schiezone	Realisatie 50 ha natuur- en recreatiegebied, ingericht als recreatief uitlooptgebied en -verbinding, die tevens een versterking van de landgoederenzone oplevert.	2021	Bwb 23 en 24 PKB/PMR; UWO 750ha; Bestemmingsplan Schiezone; Voortgangsrapportage 750 ha;	Realisatie van het project conform vastgestelde PKB en UWO	Vijfjaarlijkse evaluatie van de resultaten, d.w.z. in 2011, 2016 en 2021
	Realisatie van een langzaamverkeerroute in de vorm van een groene verbinding tussen Rotterdam-Zuid en Midden-IJsselmonde	Goede bereikbaarheid van het natuur- en recreatiegebied IJsselmonde vanuit Rotterdam-Zuid voor langzaam verkeer door het wegnemen van de fysieke barriere door de bundel infrastructuur (A15/Betuwelijn)	2021	Bwb 22 PKB/PMR; UWO 750ha; Voortgangsrapportage 750 ha;	Realisatie van het project conform vastgestelde PKB en UWO	Vijfjaarlijkse evaluatie van de resultaten, d.w.z. in 2011, 2016 en 2021
Thema projecten Bestaand Rotterdams Gebied						
Door projectactiviteiten in het bestaande havengebied een impuls geven aan het oplossen van het ruimtetekort, en aan het verbeteren van de milieukwaliteit, aan het aanbod en de kwaliteit van natuur- en recreatiegebied, en aan de ruimtelijke kwaliteit van de regio Rotterdam	Oplossen ruimtetekort regio Rotterdam	Realisatie intensiveringsprojecten (Intensivering)	Verschillende realisatiedata	PKB/PMR en UWO BRG	Realisatie projecten conform PKB, UWO en vastgestelde PvA's	2011, 2016 en 2021 en jaarlijkse rapportages aan VROM
	Verbeteren milieukwaliteit regio Rotterdam	Realisatie Leefbaarheidsprojecten (Warmtebedrijf, Calandspoorbrug, Kennis Centrum Geluid, Stille wegdekken, Geluidsschermen)	Verschillende realisatiedata	PKB/PMR en UWO BRG	Realisatie projecten conform PKB, UWO en vastgestelde PvA's	2011, 2016 en 2021 en jaarlijkse rapportages aan VROM
	Verbeteren aanbod en kwaliteit natuur & recreatiegebied regio Rotterdam	Realisatie ruimteprojecten (Landtong Rozenburg, Oostvoornsemeer, Rivierparken, Stadspark Duinvallei en de gebiedsgerichte benaderingsprojecten, Lw. Westvoorne, Goedereede, Hoogvliet, Hoek van Holland en Charlois)	Verschillende realisatiedata	PKB/PMR en UWO BRG	Realisatie projecten conform PKB, UWO en vastgestelde PvA's	2011, 2016 en 2021 en jaarlijkse rapportages aan VROM
	Verbeteren ruimtelijke kwaliteit regio Rotterdam	Goedereede, Hoogvliet, Hoek van Holland en Charlois)		PKB/PMR en UWO BRG	Realisatie projecten conform PKB, UWO en vastgestelde PvA's	2011, 2016 en 2021 en jaarlijkse rapportages aan VROM

Bijlage 2

Overzicht verantwoordelijke Partijen voor monitoring en evaluatie

(behorende bij artikel 3.2.)

Partij	Monitoring en evaluatie
De minister van V&W	MEP Aanleg Maasvlakte 2
De minister van V&W	MEP Natuurcompensatie Maasvlakte 2
De minister van V&W	Evaluatie PKB PMR
De minister van VROM	MEP Effecten BRG projecten
De minister van LNV	MEP Voordelta
De provincie Zuid-Holland	Voortgangsrapportage realisatie 750 ha
De gemeente Rotterdam	MEP Bestemming
De gemeente Rotterdam	Monitoring realisatie BRG projecten
De minister van V&W, de gemeente Rotterdam en het Havenbedrijf Rotterdam gezamenlijk	Monitoring als bedoeld in artikel 9 van de Overeenkomst Lucht
Het Havenbedrijf Rotterdam NV	MEP+, als bedoeld in artikel 3.7. van het Afsprakenkader